

**Тези творчої роботи. Всеукраїнський інтерактивний конкурс
«МАН-Юніор Дослідник» Номінація «Історик-Юніор»**

**Тема проєкту: «Пригадуємо забуті історичні сторінки
Миколаєва».**

Автор: Лихацька Тетяна Андріївна.

Навчальний заклад: Миколаївський ліцей №19

Миколаївської міської ради Миколаївської області. Клас: 8-Б

**Територіальне відділення МАН: Миколаївське територіальне
відділення при МОЦТКЕ УМ. Населений пункт: Миколаїв,
Миколаївська область.**

**Керівник: Зеркаль Микола Миколайович, учитель історії
Миколаївського ліцею №19.**

**Мета: Продемонструвати історичні пам'ятки Миколаєва, які,
незважаючи на епохи, залишили слід у житті людей.**

**Завдання: Знайти та дослідити історію кожної з обраних
локацій.**

**Об'єкти дослідження: Обласний шахово-шашковий клуб
імені Миколи Шелеста, Будинок міської ради, Миколаївська
обласна рада, пам'ятник адміралу Макарову, музей
суднобудування та флоту, ліцей імені Миколи Аркаса.**

**Предмет дослідження: Державні архівні документи
Миколаївської області, наукові роботи краєзнавців та
відкриті бази даних в інтернеті.**

Існуюча забудова міста Миколаїв демонструє, що наше місто має славетне минуле. В умовах страшної трагедії війни вважаю за необхідне звернути увагу всіх зацікавлених до низки історичних артефактів міста. Мій екскурсійний маршрут починається з обласного шахово-шашкового клубу імені Миколи Шелеста має давню історію – більше 200 років. У 20-ті роки ХХ століття в цій будівлі влаштувався миколаївський Радіокомітет і саме звідси розпочалася трансляція радіопередач на місто. Тоді містом було встановлено на електричних стовпах гучномовці, послухати які збиралися люди, пізніше сигнал передавався безпосередньо на радіоточки у квартирах городян. Як радіовузла будівля використовувалася до середини 80-х років. Будівля залишалася покинутою і лише у 90-ті роки її відремонтували і туди в'їхав Обласний шахово-шашковий клуб. Завдання надати звичайному будинку образ шахового клубу було дано миколаївському архітектору Вадиму Попову. Головним задумом архітектора стали

шахові фігури на даху. Цей задум архітектора виконали — так у центрі міста замість напівзруйнованої будівлі з'явився шаховий палац. У 2018 році розпочалася масштабна реконструкція шахового клубу, яка наразі завершена та клуб виглядає набагато краще.

Поруч зі спорудою знаходиться пам'ятник адміралу Макарову — флотоводцю, океанографу, полярному досліднику та суднобудівнику, який народився в Миколаєві. Пам'ятник віце-адміралу Степану Йосиповичу Макарову встановлено в 1976 році в його рідному місті Миколаєві, на Флотському бульварі. Скульптори — Анатолій Коптев та Олексій Сопелкін, архітектор — Юрій Стешин. Фігура адмірала виконана з бронзового сплаву, а постамент — з рожевого полірованого граніту. На постаменті викарбувано: «Макаров Степан Йосипович. 1848–1904. Віце-адмірал, видатний флотоводець і вчений. Народився в Миколаєві, загинув на броненосці “Петропавловськ” » .

До цього, у 1949 році, було встановлено його погруддя, автором якого був Олександр Здиховський. Тоді ж Морський бульвар перейменували на бульвар Адмірала Макарова.

Далі за нашим маршрутом — Будівля Миколаївської міської ради, розташована за адресою вул. Адміральська, 20, була зведена в 1951–1954 роках за проєктом архітектора С.К. Косенка. До Другої світової війни на цьому місці знаходилася триповерхова будівля міської управи, зведена у 1909–1912 роках за проєктом міського архітектора Штукенберга. Вона була зруйнована під час війни, і після цього на її місці планували побудувати Будинок Рад, але в результаті звели поштамат.

Неподалік стоїть Будівля Миколаївської обласної ради, яка була зведена у 1981 році на місці колишнього Миколаївського зоопарку, який існував там з 1901 року. Проєкт будівлі розробили архітектори Світлана Фадєєва та Петро Казимирчук. На жаль, 29 березня 2022 року будівля зазнала значних руйнувань внаслідок ракетного удару.

Далі екскурсія веде нас до музею суднобудування та флоту. Миколаївський музей суднобудування і флоту — єдиний в Україні музей, присвячений історії кораблебудування та морської справи. Будівля музею була зведена у 1794 році за проєктом архітектора Петра Неєлова в стилі класицизму. Протягом понад

століття вона виконувала функції адміністративного центру Чорноморського флоту. Музей було відкрито 30 липня 1978 року, у День Військово-Морського флоту, як відділ Миколаївського обласного краєзнавчого музею. Щорічно музей відвідують понад 50 тисяч осіб, що робить його важливим культурним та туристичним центром Миколаєва.

Пройшовши кілька кварталів, ми доходимо до останньої точки нашого маршруту — ліцею імені Миколи Аркаса. Будівлю було зведено у 1892 році за проєктом архітектора Євгена Штукенберга. Спочатку в будівлі розміщувалося Маріїнське жіноче училище, яке згодом стало Маріїнською жіночою гімназією. Після революції 1917 року заклад зазнав змін, але завжди залишався освітнім осередком. У 1992 році, до 100-річчя будівлі, тут було відкрито Першу українську гімназію, яку згодом назвали на честь Миколи Аркаса (1852-1909) — український культурно-освітній діяч, письменник, композитор, історик. Один із засновників і незмінний голова «Просвіти» в Миколаєві. На жаль, у 2022 році будівля ліцею зазнала значних руйнувань внаслідок ракетного

удару російських військ. Проте зараз розпочато роботи з відновлення цієї історичної пам'ятки.

Висновок: Підбиваючи підсумки слід зазначити, що маршрут нашої екскурсії виступає елементом формування національної та громадянської ідентичності сьогоденного покоління тому, що ознайомлення з історією рідного міста, його визначними будівлями та установами допомагає молоді відчувати зв'язок з минулим, усвідомити свою приналежність до місцевої громади та країни в цілому. Відвідування таких об'єктів, як Будинки міської та обласної ради, демонструє еволюцію місцевого самоврядування та його роль у розвитку регіону. Зібрані матеріали екскурсії надають наочні приклади історичних процесів та подій, роблячи навчання більш захоплюючим та зрозумілим. Діти можуть побачити, як функціонували органи влади в минулому та як вони працюють зараз. Маршрут екскурсії охоплює важливі аспекти історії Миколаєва – від інтелектуального життя (шаховий клуб) до політичного управління (будівлі рад) та промислового розвитку (Музей суднобудування). Це дозволяє отримати цілісне уявлення про минуле та сьогодення міста.

Знання про внесок попередніх поколінь у розбудову міста, їхні досягнення та виклики формує почуття гордості за свою малу батьківщину та спонукає до відповідального ставлення до її сьогодення та майбутнього. Музей суднобудування і флоту, зокрема, демонструє славетну морську історію Миколаєва. Розповіді про видатних особистостей, пов'язаних з цими об'єктами, надихають дітей, показують приклади служіння громаді та досягнення успіху. Екскурсія дозволяє дослідити історичні факти та легенди, пов'язані з кожним об'єктом, сприяючи глибшому розумінню місцевої культури та традицій.

З точки зору збереження культурної спадщини та її популяризація відвідування історичних будівель та музеїв сприяє усвідомленню цінності культурної спадщини та необхідності її збереження для майбутніх поколінь. Ми розуміємо, що екскурсія є ефективним способом залучення дітей до вивчення історії через безпосередній контакт з історичними об'єктами. Це допомагає краще запам'ятовувати інформацію та викликає інтерес до подальшого дослідження.

Таким чином розроблений маршрут є готовим інструментом для вивчення історії Миколаєва, який можна використовувати як для самотійного ознайомлення, так і для організації навчальних екскурсій.

Враховуючи сучасну реформу освіти для розвитку критичного мислення та аналітичних здібностей ознайомлення з різними історичними періодами та їх відображенням в архітектурі та експозиціях музею сприяє розвитку вміння аналізувати інформацію, робити висновки та формувати власну думку. Під час екскурсії можна ставити дітям проблемні питання, спонукаючи їх до роздумів про причини та наслідки історичних подій. Дослідження історії окремих будівель та їхньої ролі в житті міста дозволяє краєзнавцям глибше зрозуміти соціально-економічні та політичні процеси, що відбувалися в Миколаєві.

Після настання миру цікава та інформативна екскурсія може стати привабливою для туристів, що сприятиме розвитку туристичної галузі міста та створенню нових робочих місць. Слід не забувати тако і те, що залучення дітей до проведення екскурсій для своїх ровесників або гостей міста може стати цінним досвідом та

сприяти розвитку комунікативних навичок. Детально розроблений екскурсійний маршрут може стати основою для створення туристичних буклетів, веб-сайтів та інших інформаційних матеріалів, популяризуючи історію та культуру Миколаєва.

Таким чином, розроблена екскурсія по Миколаєву, що включає зазначені об'єкти, є важливим інструментом для збереження історичної пам'яті, навчання дітей та поглибленого вивчення краєзнавства. Вона сприяє формуванню ідентичності, розвитку патріотизму, популяризації культурної спадщини та стимулює інтерес до історії рідного міста серед різних поколінь.